

Дишльова А.О.,
ад'юнкт кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ НАБУТТЯМ ПРАВА НА ЗЕМЛЮ ДЕРЖАВНОЇ АБО КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Документом, згідно ст.99 КПК України є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження. Документ входить до процесуальних джерел доказів і являється речовим доказом, якщо містить ознаки передбачені ч.1 ст.99 КПК України. З метою встановлення вказаних ознак та подальшого визнання документу речовим доказом у кримінальному провадженні необхідно в порядку ст.100 КПК України провести його огляд.

Огляд документів — це слідча дія, яка полягає в їхньому вивченні та дослідженні з метою виявлення і фіксації ознак, що надають документам значення речових доказів. [1, с. 130]. Вимоги до проведення огляду документів регламентовані тими ж статтями КПК України, що і огляд місця події (статті 223, 237 КПК України).

При розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним набуттям права на землю державної або комунальної власності огляд документів, як і огляд земельної ділянки, є джерелом доказу, який відіграє важливу роль в розслідуванні кримінальних правопорушень. Однак, огляд документів на відмінну від огляду земельної ділянки здійснюється на підставі рішення слідчого, прокурора, що не потребує дозволу слідчого судді. Фактичною підставою для проведення огляду документів, у вказаній категорії кримінальних правопорушень є виявлення підроблених документів, документів, які містять неправдиві відомості, визначення порушень під час набуття чи зміни права власності чи розпорядження земельною ділянкою. Це обумовлено тим, що фактично, кримінальні правопорушення даної категорії вчиняються лише шляхом внесення неправдивих відомостей у документи, тому з усіх видів огляду, у нашому випадку огляд документа є найбільш інформативним засобом збирання і перевірки доказів, який дає змогу правильно організувати та спланувати розслідування.

У своїх дослідженнях Я. О. Дякін, визначив три етапи проведення огляду документа, зазначивши дії слідчого на кожному із них, а саме:

1. Підготовчий етап - слідчий вживає заходів щодо залучення до участі у слідчій (розшуковій) дії спеціаліста та понятих за необхідності. Визначає необхідність використання додаткового обладнання під час огляду та забезпечує його присутність.

2. Наступний етап – слідчий здійснює візуальний огляд документа та дослідження його змісту. Візуальний огляд документа передбачає собою відсутність механічного контакту між слідчим та документом. Такий огляд включає в себе дослідження змісту документа, з лише візуальним оглядом самого документа та його реквізитів. В процесі візуального огляду документів, окрім усього іншого, слід перевіряти чи містять вони усі необхідні реквізити. Дослідження змісту документу передбачає собою дослідження інформаційного значення документа, визначення його ролі та значення, встановлення особи, яка його видала, юридичної можливості існування підстав на його видачу, обсяг прав, якими наділяє документ. Для встановлення факту внесення недостовірних даних в документ потрібно проаналізувати весь пакет документів на земельну ділянку та визначити зміни його змісту, розбіжності окремих його складових.

3. Заключний етап – слідчий складає протокол, в який вносяться всі відомості, встановленні під час огляду та сліди, які відображають ознаки встановленого злочину. [2, с. 134-136]

Не меншого значення під час огляду документів набувають й запропоновані науковцями поради щодо поводження із ними. Так, В. О. Попелюшко наголошує на необхідності дотримання правил поводження з документами, зокрема:

- 1) дбайливе ставлення, особливо до ветхих;
- 2) огляд слід проводити при оптимальному освітленні;
- 3) документи не слід піддавати тривалому впливу світла, вологи, високої температури, аби уникати істотних змін їх властивостей;
- 4) оглядається як лицева, так і зворотня сторона;
- 5) на ньому, крім відомостей, можуть бути різні інші сліди (рук, запаху, подроби тощо);
- 6) не слід перегинати документ, а якщо він уже перегинався, то не перегинати по нових складках. [3, с. 280].

Аналізуючи проведенні В. О. Попелюшком та Я. О. Дякіним дослідження, а також практику розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним набуттям права на землю державної або комунальної власності слід зазначити, що проведення огляду документів є важливою слідчою(розшуковою) дією, яку потрібно проводити поетапно з дотриманням вищевказаних криміналістичних правил. Також, слід додати, що участь понятих, спеціалістів є не обов'язковою при проведенні огляду документів, однак вони можуть бути запрошені до участі, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільно (ч. 7 ст. 223 КПК України).

Підводячи підсумки, слід зазначити, що проведення огляду документів

під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним набуттям права на землю державної або комунальної власності здійснюється на підставі тактичного рішення слідчого, прокурора, без дозволу слідчого судді. Лише після дотримання законної процедури проведення, вказаний огляд і сам документ буде визнаний допустимим речовим доказом у суді та нестиме доказову інформацію про розглядувані факти

Список використаних джерел:

1. Криміналістика: підручник./ В. Ю. Шепітько, 2-ге вид., переробл. і допов. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004 728 с.
2. Дякін Я. О. Доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з незаконним заволодінням землею: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2019. 235 с.
3. Попелюшко В.О. Правила огляду документів та їх приєднання до справи. / В.О. Попелюшко // Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні»] (30-31 травня 2008 року). – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2008. С. 277-280.

Настич Т. М.,

слухач магістратури кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Плетенець В. М.,

професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ доктор юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ
ТА ДОПИТУ ПОТЕРПІЛИХ ЗА ФАКТАМИ ПОРУШЕННЯ
ЗАКОНІВ ТА ЗВИЧАЇВ ВІЙНИ**

Ось уже протягом дев'яти місяців з початку широкомасштабного вторгнення збройних сил російської федерації на територію України щоденно здійснюються обстріли з градів та іншої важкої артилерії мирного населення України, зазнає значних пошкоджень цивільна та інша інфраструктури, щоденно помирають десятки військовослужбовців та цивільне населення, а також потрапляють в полон до ворога.